

Prezidentský palác na špici udržitelného přístupu – dobrá praxe ze Slovenska

Slovenská republika se v roce 2019 přidala k závazku dosáhnout uhlíkové neutrality do roku 2050.

Dokument Envirostratégia 2030 schválený slovenskou vládou označuje za největší výzvy z hlediska životního prostředí odpadové hospodářství, kvalitu ovzduším a ochranu biotopů. V porovnání s dalšími zeměmi EU Slovensko zaostává v recyklaci komunálního odpadu a také se dlouhodobě potýká se sníženou kvalitou ovzduším.

Inspiraci pro využití příležitostí lokální spotřeby, snižování emisí nebo výsadby stromů přináší prezidentský palác i hlavní město Bratislava.

CIRKULÁRNÍ
HUB PRAHA

Úvod

Podle Envirostrategie 2030 Slovenská republika je ve velké míře závislá na dovozu surovin pro výrobu elektrické energie, také se umísťuje pod průměrem EU ve využívání energie z obnovitelných zdrojů. Vzhledem ke struktuře průmyslu je Slovensko krajina s jedním z energeticky nejnáročnějších ekonomik, protože spotřebuje téměř o 80 % více energie na HDP než průměr EU. V období 2000-2015 byl však zaznamenán pokles energetické náročnosti o 51 % a stále [klesá](#).

		2009	2011	2013	2015	2016
Vývoj energetické náročnosti	SK	260,7	250,3	237,1	214,7	208,9
<i>(kg ropného ekvivalentu / 1 000 EUR)</i>	EU	135,5	130,3	128,2	120,4	³
Podiel OZE na spotrebe energie	SK	9,4	10,3	10,1	12,9	12,0
<i>(%)</i>	EÚ	12,4	13,2	15,2	16,7	17,0
Podiel OZE na spotrebe elektriny	SK	17,8	19,3	20,8	22,7	22,5
<i>(%)</i>	EÚ	19,0	21,7	25,4	28,8	29,6
Podiel energie z obnoviteľných zdrojov v doprave	SK	5,3	5,5	6,0	8,5	7,5
<i>(% z celkovej spotreby palív v doprave)</i>	EU	4,6	4,0	5,9	6,7	7,1

Sice má Slovensko před sebou mnoho výzev v oblasti rozvoje ochrany životního prostředí, ale popularita tématu však roste s příchodem nové prezidentky. V zemi se objevují různé zajímavé iniciativy přispívající k řešením environmentálních výzev. Příkladem jde i vedení hlavního města, které postupně mění Bratislavu na moderní město dbající o udržitelný rozvoj.

Prezidentka Čaputová: životní prostředí prioritou

Slovenská prezidentka si kromě další agendy vzala za svou i environmentální problematiku. Ochrana životního prostředí vedle spravedlnosti a sociální politiky dotváří trojici priorit stanovených během [vykonávání](#) úřadu hlavy státu. Aktivně se zajímá, popularizuje téma ochrany životního prostředí, sama jde také příkladem.

V polovině září 2020 představila projekt uhlíkově neutrální Prezidentské kanceláře. Bude to první úřad na Slovensku, který se tomuto záměru zavázal a naplánoval cíl uhlíkové neutrality na rok 2030. Kromě zmírnování uhlíkové stopy daného úřadu má projekt za cíl i jít příkladem a stát se inspirací v otázce ochrany životního prostředí i pro další instituce na Slovensku.

Prezidentka Zuzana Čaputová se problematikou ekologie aktivně zabývala už během své právnické praxe. Nejznámější záležitostí spojenou s ochranou životního prostředí, která byla i zásluhou Zuzany Čaputové dotažena do úspěšného konce byla Kauza Pezinská skládka. Tento případ patří mezi největší environmentální kauzy samostatného Slovenska. Spor trval více než 10 let a je významný i pro legislativu EU. Kauza Pezinská skládka o objemu 730 000 m³ v těsné blízkosti obydlí se postupně dostala až k Soudnímu dvoru EU, který na základě této kauzy vyjasnil některé legislativní otázky o informování veřejnosti v takových otázkách s platností pro celou EU. Spor skončil rozhodnutím o uzavření [skládky](#). V roce 2016 si Zuzana Čaputová převzala za zásluhy prestižní [Goldmanovu environmentální cenu](#).

Projekt uhlíkově neutrální Kanceláře prezidentky SR má za cíl podpořit plán uhlíkové neutrality země do roku 2050. Kancelář prezidentky ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí a Institutem environmentální politiky vypočítali uhlíkovou stopu kanceláře a nastavili opatření, jak ji snížit a také kompenzovat vyprodukované [emise](#).

Opatření se budou týkat způsobu přepravy prezidentky, postupně bude úřad přecházet na elektromobily nebo hybridní vozidla. V úvahu přichází i možnost pronájmu takovýchto aut na jednotlivé výjezdy. Na delší cesty bude prezidentka využívat komerční lety namísto vládního [speciálu](#). Toto opatření nezůstává jen na papíře. Už v roce 2019 po svém nástupu do funkce prezidentka Čaputová využívala vlak během svých pracovních cest. Vlakem docestovala na oficiální návštěvu [Rakouska](#) a například i na summit prezidentů zemí V4 do [Prahy](#). Cestování vlakem mělo za cíl poukázat na význam hromadné dopravy, která je ekologičtější než individuální. Uhlíková stopa vyprodukovaná kanceláří bude kompenzována výsadbou stromů, na základě konzultace výběru dřevin s odborníky z TANAPu a Lesů ČR chce kancelář vysadit 1300 stromů ročně.

Při přijímání návštěv v prezidentském paláci se budou podávat jídla z lokálních potravin a dary pro prezidenty jiných zemí budou šetrné k životnímu prostředí. Na tiskové konferenci prezidentka vzpomněla med z prezidentské [zahrady](#). Tento projekt osazení včelínů v prezidentské zahradě je dalším počinem prezidentky v rámci osvěty o ochraně životního prostředí. Prezidentka nedávno podpořila projekt OZ Pryskeřice, který se mimo jiné věnuje i osazování včelínů do míst. Iniciativa se snaží poukázat na Syndrom kolapsu včelstev - tedy na velký úhyn včel v důsledku způsobu zemědělství či změny klimatu. Včely opylují až 86 % rostlinných druhů na Zemi, v Evropě je na opylování závislých přibližně 76 % celkové produkce potravin, což představuje vážné [riziko](#). Projekt

OZ Priskyřice Včely ve městě se připojuje k celosvětovému trendu rozvíjení včelařském ve velkých městech. Velkoměsta nabízejí diverzitu rostlin, květin v parku, zahradách či na balkonech, což je pro včely vhodné [prostředí](#).

zdroj: <https://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/vcely-slovenske-prezidentky-zuzany-caputove>

V květnu 2020 byly umístěny včelí úly do nepřístupné části zahrady Grasalkovičovho paláce jako symbol podpory ochrany včel, které jsou pro ekosystém důležitou [součástí](#).

Rekonstrukce budov Kanceláře prezidentky se po novém budou realizovat ekologičtější ve snaze energeticky jejich zefektivnit. Budou se hledat tedy různé ekologické řešení jako zelené střechy či zelené stěny nebo instalace solárních panelů na střechy budov KP SR.

Bratislava rozbíhá zelené projekty

S příchodem nového primátora Bratislavy Matouše Valla do úřadu se i hlavní město postupně mění na moderní a ekologickou metropoli. Právě Magistrát hlavního města se jako první zapojil do projektu Včely ve městě, když umístili dva včelíny na střechu budovy Magistrátu, později inspiroval i [prezidentku](#).

Primátor Vallo se implementací nových řešení snaží zvyšovat i přehřívání města v letních obdobích. Tramvajové tratě v Bratislavě ožívají barvami, například na Karloveské tramvajové radiále nebo na

Plynárenské ulici v centru města byly vysázeny suchomilné trvalky, které chrání tramvajové koleje před korozi, neboť účinně odvodňují nejbližší okolí [tratě](#).

Matouš Vallo si uvědomuje i nepřipravenost Bratislavy na změnu klimatu, ve svém programovém prohlášení věnuje této problematice zvýšenou pozornost. Při obnovování parků a veřejných prostranství se po novém bude dbát na rozšiřování propustných ploch s cílem připravit město na letní horka. V programovém prohlášení Vallo také slibuje výsadbu 10 000 stromů a vytvoření tří nových alejí v rámci snahy přinést Bratislavě více zeleně a ochranu před [vedry](#). Bratislava rovněž zakládá květnaté louky, které mohou být v létě chladnější než klasické trávníky i o 20 stupňů. Je vytyčených 60 lokalit, kde postupně vznikají plochy s kvetoucími druhy rostlin a bylinami, přirozenými pro toto prostředí. Kromě prevence před vedry jsou takové louky jednodušší na údržbu a obsahují méně alergenních [trav](#).

Mezi další primátorovy iniciativy patří i zohlednění ekologii budov ve vlastnictví města, při jejich rekonstrukci se budou hledat inovativní řešení a město plánuje realizovat audit energetické náročnosti budov ve vlastnictví [města](#). Do ekologických řešení pro město primátor nejnověji zapojuje i veřejnost, v listopadu 2020 se bude konat Climathon. Climathon je mezinárodní iniciativa, která pořádá v různých městech světa hackathon spojující město a občanů při vytváření ekologických řešení. Bratislava si pro tento rok vytyčila dvě výzvy, vytvoření klimaticky odolné Prahy a zvýšení využívání městské hromadné [dopravy](#).

Příležitost pro změnu zdola

Vedení města není jediným aktérem měnícím obraz Bratislavy. Ve městě začaly fungovat různé projekty, které přispívají k rozvoji udržitelnosti a ekologie. Například cargobike společnost Švihaj Šuhaj zásobuje v bratislavském centru na pěších zónách. Cyklodoručovatelé spojují lásku ke sportu a ekologii. Zajišťují přepravu zásilek do 200 kg bez emisí a provozovatelé bratislavských podniků v centru města, kde je zásobování obtížné, si je oblíbili. V roce 2014 Švihaj Šuhaj získal i cenu Zelená firma roku. A opravdu projdete se po Obchodní ulici v centru Prahy a určitě uvidíte alespoň jednoho mládence ve žlutém tričku na [cargokole](#).

zdroj: <http://www.jakubmrganc.com/commissions/corporate/>

V roce 2018 se v Bratislavě konal [POMALO](#) - festival udržitelnosti, který sdružuje prodejce fair trade, slow fashion a eko-kosmetiky nebo udržitelného designu, iniciativy a neziskové organizace, které se věnují regionálnímu udržitelnému rozvoji, a také veganské restaurace. Festival má za cíl popularizovat tzv. pomalý životní styl, návštěvníci si kromě různých eko-produktů mohou odnést i udržitelná řešení pro svůj každodenní život, například pro šatník nebo jako produktovat méně odpadu. Festival se koná dvakrát do roka ve Staré tržnici a těší se vysoké návštěvnosti.

K zajímavým projektům, které přispívají k ochraně životního prostředí se určitě dá zařadit i Ecocapsule - celkem soběstačné mini bydlení. Produkci elektrické energie zajišťuje solární panel a větrná turbína. Tobolka sbírá dešťovou vodu a pak ji filtruje pro další použití. Ecocapsule představuje bydlení s využitím nejnovějších technologií a stylovým minimalistickým designem, které lze instalovat v jakkoli nedostupném místě, právě pro její rozměry a energetickou soběstačnost. Všimli si jí i ve světě, dostala se už do Japonska a jednu už vlastní i Susan Sarandon, hollywoodská herečka a environmentální aktivistka. V roce 2019 byla jedna [Ecocapsule](#) umístěna i na vyhlídce na Zuckermundli v centru Bratislavy, kde se dal vybavit nocleh přes Airbnb.

zdroj: <https://www.ecocapsule.sk/#gallery>

Vedoucí autor Žofia Zigová

Editor Martin Sedlák

Vydáno v září 2020, Praha/Brno.

Projekt realizuje BIC Brno

T A
Č R

Informační list byl sestaven v rámci projektu číslo TL01000317 s názvem "ODPAD ZDROJEM neboli uplatnění nových metod výzkumu pro rozvoj cirkulární ekonomiky v ČR", který je spolufinancován se státní podporou Technologické agentury ČR v rámci Programu ÉTA.